

UN SAVANT AUTENTIC, UN PATRIOT, UN APĂRĂTOR AL VALORILOR INTELECTUALE ACADEMICIANUL ION TIGHINEANU LA 70 DE ANI

Născut la 22 martie 1955, în satul Sofia, Drochia.

Fizician, domeniul de cercetare: nanotehnologii.

Doctor habilitat în științe fizico-matematice (1991), membru corespondent (2007) și membru titular (2012) al Academiei de Științe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române (2015).

Rostind numele lui Ion Tighineanu, nu se poate să nu te gândești la Academia Moldovei, de care domnul profesor s-a legat demult prin mii de fire. „Academia de Științe a Moldovei” – că să respect numele oficial al instituției – a fost creată în timpul stăpânirii sovietice (1946), cu un nume atunci puțin diferit, primit de pe alte meleaguri, cu ordine precise, pe când jumătatea de răsărit a vechii Moldove se chema „Republica Sovietică Socialistă Moldovenească”. Acele timpuri au trecut cumva, a fost proclamată în 1991 Moldova independentă, independența ei a fost recunoscută de mai toate țările lumii, iar Academia, în chip firesc, și-a continuat existența. Așa trebuia să fie, în împrejurările date. Nu a fost însă ușor deloc. Vechile comandamente venite de la Moscova au fost abolite sau păreau abolite, dar viața instituției a fost dificil de gestionat. Guvernele s-au succedat, unele tot cu privirea spre Moscova, iar viața oamenilor de știință și artă, a creatorilor de valori intelectuale a întâmpinat o serie de greutăți. Am cunoscut viața Academiei de la Chișinău începând cu anii 1990 și știu câteva lucruri despre instituție și despre colegii academicieni din stânga Prutului. Ceea ce pot să spun sigur, între altele, este că nu se arată simplu să fii președintele Academiei Moldovei.

Astăzi, această înaltă magistratură este deținută de profesorul Ion Tighineanu, fizician de marcă, savant respectat, dinamic și plin de solitudine față de colegi, cercetători, față de întreaga lume academică. Îmi este greu să vorbesc eu – un istoric de meserie – despre realizările de specialitate ale academicianului Ion Tighineanu. Aflu că lucrează în domeniul elaborării

de noi nanotehnologii și primul pas în această etapă nouă s-a făcut la Universitatea din Michigan, prin anii 2000–2001. Cercetătorul Ion Tighineanu a fost acolo, martor și participant la primul program oficial în domeniul nanotehnologiilor, finanțat începând cu anul fiscal 2001. În vara anului 2001, a revenit acasă pentru a realiza un centru de nanotehnologii la Chișinău, ceea ce s-a îndeplinit cu timpul. Prin muncă stăruitoare, prin invenții și inovații, prin colaborări cu alți colegi din străinătate, Germania, academicianul Tighineanu a ajuns la rezultate remarcabile, recunoscute de specialiști și de cele mai importante instituții în domeniu la nivel mondial. La fel de important este faptul că a creat școală în Moldova în domeniul nanotehnologiilor, are doctoranzi, doctori și abilitați, că duce mai departe sectoare performante, capabile să revoluționeze știința.

Eu, însă, l-am cunoscut pe academicianul Ion Tighineanu ca mare savant, vicepreședinte și apoi președinte al Academiei Moldovei, conducând o navă greu de păstrat pe traiectorie, printre valuri imense, cu vânturi neprielnice. Tocmai se decisese pe linie politică trecerea institutelor Academiei la Ministerul Educației, la universitate. Academia era privată de materia sa primă, de conținutul cercetării, de domeniul pe care trebuia să-l gestioneze și să-l conducă. Cred că nu este întâmplător faptul că același lucru se întâmplase nu demult și în Federația Rusă. Ca președinte al Academiei Române, îmi venea greu adesea să înțeleg și să accept aceste lucruri. Îmi venea greu să văd că, în ciuda dorinței de a ajuta, nu puteam face mare lucru. Știam că

Academia Română, creată în 1866 cu nucleul ei numit „Societatea Literară Română”, fusese menită să fie a tuturor românilor și că membrii ei fondatori proveneau din România timpului și din toate provinciile românești. Trei dintre aceștia proveneau chiar din Basarabia: Basarabia: Alexandru Hașdeu, Constantin Stamati și Ioan Străjescu. Basarabenii au fost mereu prezenți în Academia Română, chiar și după Al Doilea Război Mondial, când Moldova de răsărit fusese frântă din trupul României. Apoi se înființase – cum arătăm – o academie paralelă care a funcționat în tot timpul apartenenței Basarabiei la Uniunea Sovietică. Acum URSS nu mai exista, dar divizarea poporului român se menținuse. Prin urmare, erau divizate și academiile. Cu răbdare și înțelepciune, academicianul Ion Tighineanu și colegii Domniei Sale ne-au explicat treptat, mie și colegilor mei, cum ar putea funcționa relația noastră specială, cum am merge împreună pe același drum, separați formal, dar uniți „în cuget și-n simțiri”. După apusul unor președinți, guverne și parlamente care au avut privirile îndreptate mereu spre Răsărit, a venit schimbarea de atitudine și de perspectivă – poate firavă și nesigură încă – dar am profitat împreună ca să construim lumea comună a cunoașterii la nivelul cel mai înalt. Am admirat întotdeauna tenacitatea domnului academician Ion Tighineanu, inițiativele sale, propunerile de acțiuni comune. Lumea științifică de pe cele două maluri ale Prutului a început să pulseze din nou la unison, pe toate coordonatele științei, artei, culturii în general. A fost prezent alături de mine și de membrii celor două academii la mari congrese și conferințe, de la taberele de instruire și de creație ale tinerilor până la Congresul Național al Istoricilor, ținut în 2024 deopotrivă la Chișinău și la Suceava. Inițiativele interne și internaționale promovate de academicianul Ion Tighineanu au făcut să se afirme căldura sa uma-

nă, să se strângă mereu colaborarea, încât azi putem să spunem că cele două academii au un parteneriat unic, cum nu mai au cu nicio altă academie. De altfel, mulți membri ai Academiei Moldovei sunt membri de onoare ai Academiei Române și invers. Academia Română s-a creat cu scopul principal de a cultiva și norma limba română, de a promova literatura și istoria, de a alcătui marele dicționar, gramatica, o serie de sinteze și de enciclopedii. Președintele Academiei Moldovei a fost un promotor al cultivării limbii române la răsărit de Prut, militând, prin instituția pe care o conduce, pentru impunerea numelui corect al limbii noastre comune în Constituția țării.

Îl cunosc pe intelectualul Ion Tighineanu și ca om, cu familie, cu aspirații, cu gânduri, cu idealuri. Are în sine o anumită blândețe în privire, în fire și în exprimare. Vorbește molcom și potolit, ca cronicarii, iar cuvântul i se prelinge ușor, cum fac personajele lui Mihail Sadoveanu din „Frații Jderi”. Faptul emană tihnă și așezare, deși numai singur știe ce zbucium este câteodată în sufletul său. Am simțit adesea că gândim la fel, că ne bucurăm și ne întristăm din aceleași motive, că visăm la unison la o lume mai bună. O parte din această lume a construit-o profesorul Ion Tighineanu în domeniul științei, împreună cu ai săi colegi.

Toate aceste împliniri și multe altele, din specialitate și din viață, fac din academicianul Ion Tighineanu, membru de onoare al Academiei Române, o personalitate de prim plan a științei, un savant autentic, un patriot, un apărător al valorilor intelectuale ale acestui popor și, mai presus de toate, un Om între Oameni. La aniversare, îi aduc, în numele Academiei Române, un frățesc salut și îi adresez toate urările cele de bine și de cuviință.

La mulți ani!

Acad. Ioan-Aurel POP